

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

19. juli 2012*

»Appel — konkurrence — karteller — det spanske marked for køb og første forarbejdning af råtabak — prisfastsættelse og opdeling af markedet — tilsidesættelse af artikel 81 EF — moderselskabers ansvar for datterselskabers ulovlige adfærd — uskyldsformodning — ret til forsvar — begrundelsespligt — ligebehandling«

I de forenede sager C-628/10 P og C-14/11 P,

angående to appeller i henhold til artikel 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat henholdsvis den 28. december 2010 og den 7. januar 2011,

Alliance One International Inc., tidligere Standard Commercial Corp., Danville (USA),

Standard Commercial Tobacco Co. Inc., Wilson (USA),

ved advokater M. Odriozola Alén og A. João Vide,

sagsøgere,

de øvrige parter i appelsagen:

Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd, Vaduz (Liechtenstein),

sagsøger i første instans,

Europa-Kommissionen ved F. Castillo de la Torre, E. Gippini Fournier og R. Sauer, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

og

Europa-Kommissionen ved F. Castillo de la Torre, E. Gippini Fournier og R. Sauer, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

de øvrige parter i appelsagen:

Alliance One International Inc.,

Standard Commercial Tobacco Co. Inc.,

* Processprog: engelsk.

Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd,

ved abogados M. Odriozola Alén og A. João Vide,

sagsøgere i første instans,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, M. Safjan og A. Prechal samt dommerne K. Schiemann, E. Juhász, G. Arestis, A. Arabadjiev (refererende dommer), D. Šváby, M. Berger og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 16. november 2011,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. januar 2012,

afsagt følgende

Dom

- 1 I deres respektive appelskrifter (sag C-628/10 P) har Alliance One International Inc. (herefter »AOI«), tidligere Standard Commercial Corp. (herefter »SCC«), og Standard Commercial Tobacco Co. Inc. (herefter »SCTC«) nedlagt påstand dels om ophævelse af dom afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 27. oktober 2010, Alliance One International m.fl. mod Kommissionen (sag T-24/05, Sml. II, s. 5329, herefter »den appellerede dom«), hvorved selskaberne ikke fik medhold i deres påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2004) 4030 endelig af 20. oktober 2004 om en procedure efter artikel 81, stk. 1 [EF] (sag COMP/C.38 238/B.2 – Råtabak – Spanien) (herefter »den anfægtede beslutning«), dels annullation af denne beslutning, for så vidt som den berører selskaberne, samt nedsættelse af den bøde, som selskaberne blev pålagt ved beslutningen.
- 2 Europa-Kommissionen har i appelskriftet (sag C-14/11 P) nedlagt påstand dels om ophævelse af den appellerede dom i det omfang, den annullerer den omtvistede beslutning, for så vidt som den berører Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (herefter »TCLT«), dels om frifindelse af Kommissionen.

I – Sagens baggrund

- 3 De faktiske omstændigheder, der har givet anledning til den foreliggende tvist, således som de er gengivet i den appellerede doms præmis 1-40, kan sammenfattes som følger.
- 4 World Wide Tobacco España SA (herefter »WWTE«), Agroexpansión SA (herefter »Agroexpansión«) og Tabacos Españoles SL (herefter »Taes«) er tre af de fire virksomheder, der foretager den første forarbejdning af råtabak i Spanien (herefter de fire virksomheder samlet »forarbejdningsvirksomhederne«).

- 5 Fra 1995 til den 5. maj 1998 ejedes to tredjedele af WWTE's kapital af TCLT, et helejet datterselskab under SCTC, der selv er et helejet datterselskab under SCC (nu AOI). Den resterende tredjedel ejedes af formanden for WWTE og to af dennes familiemedlemmer.
- 6 Den 5. maj 1998 forøgede TCLT sin kapitalandel i WWTE til 86,94%, mens de resterende aktier ejedes af WWTE selv (9,73%) og en fysisk person (3,33%). I oktober 1998 købte WWTE sidstnævnte persons aktier, og SCC købte en direkte andel på 0,04% af WWTE's kapital. I maj 1999 forøgede TCLT og SCC deres andel i WWTE's kapital til henholdsvis 89,64% og 0,05%, mens resten ejedes af WWTE selv.
- 7 Agroexpansión tilhører en selskabskoncern, hvori Dimon Inc. er øverste selskab. Sidstnævnte ejer, med det helejede Intabex Netherlands BV (herefter »Intabex«) som mellemstillet selskab, samtlige aktier i Agroexpansión.
- 8 Alle aktierne i Taes og Deltafina SpA (herefter »Deltafina«), der er et italiensk selskab, hvis hovedaktiviteter er første forarbejdning af råtabak i Italien og handel med forarbejdet tobak, ejes af Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (herefter »Universal Leaf«). Sidstnævnte er selv et helejet selskab i det amerikanske selskab Universal Corp. (herefter »Universal«).
- 9 Den 3. og 4. oktober 2001 foretog Kommissionen i henhold til artikel 14 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81), visse undersøgelser i bl.a. lokalerne hos WWTE, for at undersøge oplysninger om, at de spanske forarbejdningsvirksomheder og producenter af råtabak skulle have overtrådt artikel 81 EF.
- 10 Den 11. december 2003 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse, som den adresserede til 20 virksomheder og sammenslutninger, herunder SCTC og SCC.
- 11 Kommissionen vedtog den 20. oktober 2004 den anfægtede beslutning, som navnlig vedrører et horisontalt kartel, der er indgået og iværksat på det spanske marked for råtabak af forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina.
- 12 Ifølge Kommissionens konstateringer havde dette kartel til formål hvert år i perioden 1996-2001 at fastsætte den gennemsnitlige leveringspris for hver råtabaksort og for alle kvaliteter under ét, og at fordele de mængder af de enkelte råtabaksorter, som hver af forarbejdningsvirksomhederne kunne købe hos producenterne. Fra 1999 til 2001 havde forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina endvidere indgået aftale om prisudsvingene for hver kvalitetstype inden for de enkelte råtabaksorter samt gennemsnitlige mindstepriser pr. producent og pr. producentsammenslutning.
- 13 Kommissionen anførte i den anfægtede beslutning, at det nævnte kartel udgør en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF, og lagde ansvaret for kartellet på bl.a. Deltafina og forarbejdningsvirksomhederne, pålagde disse virksomheder straks at afslutte denne overtrædelse og for fremtiden at afholde sig fra enhver konkurrencebegrænsende praksis, der har et tilsvarende formål eller virkning, og pålagde desuden følgende bøder: Taes: 108 000 EUR, WWTE: 1 822 500 EUR, Agroexpansión: 2 592 000 EUR og Deltafina: 11 880 000 EUR.
- 14 Det fremgår endvidere af den anfægtede beslutning, at WWTE's tre moderselskaber blev pålagt solidarisk ansvar for betalingen af den bøde, der er pålagt WWTE, ligesom Dimon Inc. hæftede for betalingen af den bøde, der er pålagt Agroexpansión. Til gengæld blev Intabex ikke holdt ansvarlig for den bøde, som er pålagt Agroexpansión, og Universal og Universal Leafs blev heller ikke holdt solidarisk ansvarlige i forhold til de bøder, som er pålagt Taes og Deltafina.

- 15 For så vidt angår den anfægtede beslutnings adressater præciserede Kommissionen i 375. og 376. betragtning til den anfægtede beslutning:
- »(375) I den foreliggende sag kontrolleres (100% eller 90%) tre af de fire spanske virksomheder, der forarbejder råtabak, af amerikanske multinationale selskaber. Der foreligger endvidere andre faktiske omstændigheder, der bekræfter formodningen for, at Agroexpansión og WWTE's adfærd skal tilregnes deres respektive moderselskaber. På det grundlag skal de to selskaber – moderselskabet og dets datterselskab – anses for at være solidarisk ansvarlige for de i denne beslutning konstaterede overtrædelser.
- (376) Til gengæld fremgår det, efter fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen og høringen af de berørte parter, at beviserne i sagen ikke kan berettige til en sådan konklusion vedrørende Universals [...] og Universal Leafs [...] deltagelse i Taes og Deltafina. [Bortset fra] den selskabs[mæssige] forbindelse mellem moderselskaberne og deres datterselskaber indeholder sagsakterne ingen indikation af, at Universal [...] og Universal Leaf faktisk har deltaget i de forhold, der er undersøgt i denne beslutning. Disse bør derfor ikke omfattes af en beslutning i denne sag. Samme konklusion gør sig så meget desto mere gældende i forhold til Intabex, henset til, at dennes selskabsandel på 100% i Agroexpansión udelukkende er finansiel.«
- 16 Hvad nærmere bestemt angår WWTE har Kommissionen, henset til de omstændigheder, der er nævnt i denne doms præmis 5 og 6, sondret mellem to perioder. Den første periode går fra 1995 til den 4. maj 1998 inklusive (herefter »den første periode«) og den anden fra den 5. maj 1998 til datoen for vedtagelsen af den anfægtede beslutning (herefter »den anden periode«).
- 17 Med hensyn til den første periode konkluderede Kommissionen i 391. og 392. betragtning til den anfægtede beslutning og på grundlag af en række elementer, som bl.a. er nævnt i 388.-390. betragtning til beslutningen, at WWTE med SCTC og TCLT som mellemstillet selskaber blev kontrolleret af SCC og af formanden for WWTE og dennes familie, at SCC »og/eller dets datterselskaber« havde udøvet en faktisk indflydelse på WWTE's adfærd, og at SCC havde etableret visse mekanismer, der samlet set gjorde det muligt at blive oplyst om WWTE's aktiviteter og dermed faktisk kontrollere dette selskabs handelspolitik.
- 18 Hvad angår den anden periode konkluderede Kommissionen i 397. og 400. betragtning til den anfægtede beslutning og på grundlag af en række elementer, som bl.a. er nævnt i 393.-398. betragtning til beslutningen, at SCC enten direkte eller gennem SCTC og TCLT havde enekontrol over WWTE, at de argumenter, der blev påberåbt af SCC i dennes besvarelse af klagepunktsmeddelelsen, ikke kunne føre til nogen anden konklusion, at SCC og/eller dets datterselskaber SCTC og TCLT derfor havde udøvet en bestemmende indflydelse på WWTE's handelspolitik, og at disse selskaber dermed skulle gøres solidarisk ansvarlige for den kritiserede konkurrencebegrænsende adfærd.

II – Sagen for Retten og den appellerede dom

- 19 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 21. januar 2005 anlagde AOI, SCTC og TCLT sag med påstand om annullation af den anfægtede beslutning, for så vidt som den vedrører sagsøgerne.
- 20 Til støtte for deres søgsmål gjorde AOI, SCTC og TCLT to anbringender gældende. Det første anbringende vedrørte tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF og artikel 23, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1), subsidiært en utilstrækkelig begrundelse af den anfægtede beslutning. Med det andet anbringende påberåbte sagsøgerne sig en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet.

- 21 Efter at have besluttet at undersøge disse to anbringender under ét, forkastede Retten for det første det første anbringendes andet led vedrørende utilstrækkelig begrundelse af den anfægtede beslutning som ugrundet.
- 22 Dernæst forkastede Retten det andet anbringende om en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, da den fandt, at Kommissionen havde anvendt de samme principper i forhold til alle de berørte moderselskaber for at afgøre, om der var grundlag for at tilregne dem ansvaret for de overtrædelser, der er begået af deres datterselskaber. Den fastslog i særdeleshed, at der ikke var noget i den anfægtede beslutning, der tydede på, at denne institution i denne henseende havde behandlet SCC og SCTC's situation anderledes end Universals, Universal Leafs og Intabex'.
- 23 Denne vurdering var bl.a. baseret på følgende betragtninger, der fremgår af den appellerede doms præmis 155-157:
- »155 [...] Kommissionen har ganske vist hvad angår det særlige tilfælde, hvor et moderselskab ejer hele kapitalen i det datterselskab, der har overtrådt de fællesskabsretlige konkurrenceregler, af forsigtighedshensyn ikke støttet sig udelukkende på den formodning, der er knæsat i retspraksis [...], med henblik på at godtgøre, at moderselskabet faktisk udøver en bestemmende indflydelse på datterselskabets handelspolitik, men har ligeledes taget hensyn til andre omstændigheder for at bekræfte en sådan udøvelse. Kommissionen har imidlertid på denne måde [...] alene skærpet kravene til det bevis, der var nødvendigt for, at den kunne anse det for fastslået, at betingelsen vedrørende den faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse var opfyldt.
- 156 [...] når Kommissionen i en sag vedrørende en overtrædelse, der implicerer flere forskellige virksomheder, inden for de rammer, der er fastsat af retspraksis, vedtager en bestemt metode for at afgøre, om der er grundlag for at gøre både de datterselskaber, der faktisk har begået overtrædelser, og deres moderselskaber ansvarlige, bør Kommissionen bortset fra særlige omstændigheder med henblik herpå basere sig på de samme kriterier i forhold til alle virksomhederne.
- 157 Kommissionen er nemlig forpligtet til at overholde ligebehandlingsprincippet, der ifølge fast retspraksis kræver, at ensartede situationer ikke behandles forskelligt, og forskellige situationer ikke behandles ens, medmindre forskelsbehandlingen er objektivt begrundet [...]«
- 24 Hvad angår det første anbringendes første led konstaterede Retten for den første periode i den appellerede doms præmis 194, og for den anden periode i dommens præmis 217, at Kommissionen i tilstrækkelig grad havde godtgjort, at SCC og SCTC faktisk udøvede en bestemmende indflydelse på WWTE's adfærd.
- 25 I den appellerede doms præmis 195-197 og præmis 218 og 219 fandt Retten for den første og den anden periode til gengæld, at ingen af de omstændigheder, som Kommissionen har anført i den anfægtede beslutning, berettigede til at konkludere, at TCLT udøvede en bestemmende indflydelse på WWTE's adfærd, og at Kommissionen derfor ikke med rette kunne tilregne TCLT WWTE's ulovlige adfærd, og følgelig ikke gøre TCLT solidarisk ansvarlig for betalingen af bøden.
- 26 Retten fastslog navnlig i den appellerede doms præmis 218, at Kommissionen ikke alene kan støtte sig til den omstændighed, at TCLT ejede næsten hele WWTE's kapital, idet TCLT i så fald bliver forskelsbehandlet i forhold til Intabex, Universal og Universal Leaf.
- 27 Endelig forkastede Retten i den appellerede doms præmis 220-229 sagsøgernes argumenter til godtgørelse af, at WWTE optrådte selvstændigt på markedet i perioden for overtrædelserne. Retten annullerede derfor den anfægtede beslutning i det omfang, den vedrører TCLT, og frifandt i øvrigt Kommissionen.

III – Retsforhandlingerne for Domstolen og parternes påstande

- 28 Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 14. september 2011 er de to sager C-628/10 P og C-14/11 P blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling og dommen.
- 29 I appelskriftet har AOI og SCTC nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede dom ophæves, og den anfægtede beslutning annulleres, for så vidt som den vedrører appellanterne.
 - Som følge heraf nedsættes den bøde, der er pålagt ved denne beslutning.
 - Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne ved begge retsinstanser.
- 30 Kommissionen har i svarskriftet til nævnte appelskrift nedlagt påstand om, at appellen forkastes, og at appellanterne tilpligtes at betale sagsomkostningerne i såvel førsteinstanssagen som i appelsagen.
- 31 Kommissionen har i appelskriftet nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede dom ophæves, for så vidt som den annullerer den anfægtede beslutning med hensyn til TCLT.
 - Frifindelse.
 - TCLT tilpligtes at betale sagsomkostningerne for begge retsinstanser.
- 32 AOI, SCTC og TCLT har i svarskriftet til nævnte appelskrift nedlagt påstand om, at appellen forkastes, og at Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne i såvel førsteinstanssagen som i appelsagen.

IV – Om appellerne

- 33 Kommissionens appel skal undersøges først.

A – Kommissionens appel

- 34 Kommissionen har fremsat fire anbringender til støtte for sin appel. Det første og det fjerde anbringende vedrører urigtig anvendelse af ligebehandlingsprincippet. Med det andet anbringende har Kommissionen gjort gældende, at Retten har foretaget en urigtig retsanvendelse ved fastlæggelsen af det retlige kriterium om moderselskabers ansvar. Med det tredje anbringende gøres det gældende, at Retten har tilsidesat retten til en kontradiktorisk procedure, og at den har anlagt en fejlagtig fortolkning af begrundelsespligten.
- 35 Det første og andet anbringende skal undersøges under ét.

1. Vedrørende det første og andet anbringende

a) Parternes argumenter

- 36 Kommissionen har med sit første anbringende for det første gjort gældende, at Retten så bort fra den omstændighed, at overholdelsen af ligebehandlingsprincippet skal ses i sammenhæng med overholdelsen af legalitetsprincippet, således at ingen til egen fordel kan påberåbe sig en ulovlighed, der er begået til fordel for andre. En virksomhed kan ikke, når den har tilsidesat artikel 81, stk. 1, EF, undgå en sanktion med den begrundelse, at virksomheder, der befinder sig i en tilsvarende situation, ikke er blevet pålagt en bøde.
- 37 For det andet har Kommissionen anført, at den gjorde disse argumenter gældende for Retten, og det er Kommissionens opfattelse, at den appellerede dom er behæftet med en begrundelsesmangel, idet den ikke omtaler disse argumenter.
- 38 For det tredje har Kommissionen gjort gældende, at TCLT som moderselskab, der ejer næsten hele kapitalen i WWTE, kunne formodes at have udøvet en bestemmende indflydelse på dette selskab, og Retten fastslog ikke, at TCLT afkræftede denne formodning, eller at selskabet gjorde et forsøg herpå.
- 39 Kommissionen har for det fjerde gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at lægge til grund, at TCLT kunne undgå ethvert ansvar, fordi andre selskaber, der befinder sig i angiveligt sammenlignelige situationer, ikke blev holdt ansvarlige. Kommissionen anfører navnlig, at 384. betragtning til den anfægtede beslutning, som Retten henviste til, betyder, at anvendelsen af ligebehandlingsprincippet forudsætter, at selskaber befinder sig i en lignende situation, hvilket ikke er tilfældet i nærværende sag.
- 40 Med det andet anbringende har Kommissionen gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at lægge til grund, at det at have fastslået for visse virksomheders vedkommende, at den faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse var støttet på »et dobbelt grundlag« og ikke udelukkende på den formodning, der er knæsat i retspraksis, var bindende for Kommissionen i forhold til alle adressaterne for den anfægtede beslutning. Det eneste kriterium, som skal anvendes, er det, som er blevet fastsat i retspraksis, idet Kommissionen hverken kan skærpe kravene til det bevis, der kræves på området, eller ved en sådan fremgangsmåde binde Retten i sin retlige analyse.
- 41 Heraf følger, at såfremt det retlige kriterium, som er blevet fastsat i retspraksis, er opfyldt, har det efter Kommissionens opfattelse ikke betydning, om den har tilvejebragt yderligere indicier med henblik på, som en sikkerhedsforanstaltning, at bestyrke den konklusion, som den har draget, idet disse indicier under alle omstændigheder ikke omdannes til et retligt bindende kriterium for vurderingen af et moderselskabs udøvelse af en bestemmende indflydelse på datterselskabets adfærd.

b) Domstolens bemærkninger

- 42 Det bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at virksomhedsbegrebet omfatter enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde. Dette begreb skal forstås som en økonomisk enhed, også når denne økonomiske enhed juridisk set udgøres af flere fysiske eller juridiske personer. Når en sådan økonomisk enhed overtræder konkurrencereglerne, påhviler det den ifølge princippet om personligt ansvar at stå til regnskab for overtrædelsen (dom af 20.1.2011, sag C-90/09 P, General Química m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1, præmis 34-36 og den deri nævnte retspraksis, og af 29.9.2011, sag C-521/09 P, Elf Aquitaine mod Kommissionen, Sml. I, s. 8947, præmis 53).

- 43 Særligt kan et datterselskabs adfærd tilregnes moderselskabet, bl.a. når datterselskabet, selv om det er en selvstændig juridisk person, ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser fra moderselskabet navnlig under hensyn til de økonomiske, organisatoriske og juridiske forbindelser mellem disse to virksomheder (dom af 10.9.2009, sag C-97/08 P, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8237, præmis 58, dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 54, og dom af 29.9.2011, sag C-520/09 P, Arkema mod Kommissionen, Sml. I, s. 8901, præmis 38).
- 44 I en sådan situation, hvor moderselskabet og datterselskabet er en del af samme økonomiske enhed og således udgør én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, kan Kommissionen rette en beslutning, hvorved der pålægges en bøde, til moderselskabet, uden at der kræves en konstatering af, at sidstnævnte var direkte impliceret i overtrædelsen (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 59, i sagen General Química m.fl. mod Kommissionen, præmis 38, og i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 55).
- 45 Med henblik på at fastslå, om et datterselskab selvstændigt bestemmer sin adfærd på markedet, er Kommissionen i princippet forpligtet til at tage hensyn til alle de faktorer, der er relevante for de økonomiske, organisatoriske og juridiske forbindelser mellem dette datterselskab og moderselskabet, der kan variere efter de enkelte tilfælde, og som derfor ikke kan opregnes udtømmende (jf. i denne retning dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 73 og 74, og i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 58).
- 46 Domstolen har præciseret, at i det konkrete tilfælde, hvor moderselskabet ejer 100% af kapitalen i det datterselskab, som har overtrådt de EU-retlige konkurrenceregler, kan det pågældende moderselskab dels udøve afgørende indflydelse på dette datterselskabs adfærd, dels foreligger der en simpel formodning om, at det pågældende moderselskab faktisk udøver en sådan indflydelse (dom af 29.3.2011, forenede sager C-201/09 P og C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg mod Kommissionen og Kommissionen mod ArcelorMittal Luxembourg m.fl., Sml. I, s. 2239, præmis 97, og dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 56).
- 47 Det er under disse omstændigheder tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at hele kapitalen i et datterselskab ejes af moderselskabet, for at det kan formodes, at moderselskabet faktisk udøver en afgørende indflydelse på dette datterselskabs handelspolitik. Kommissionen vil derefter være i stand til at anse moderselskabet for solidarisk ansvarligt for betaling af den bøde, som er pålagt datterselskabet, medmindre dette moderselskab, som det påhviler at afkræfte den pågældende formodning, fører tilstrækkelige beviser med henblik på at godtgøre, at dets datterselskab optræder selvstændigt på markedet (dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis, i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 57, og i sagen Arkema mod Kommissionen, præmis 41).
- 48 Indledningsvis bemærkes, at den formodning, der er knæsat i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 46 og 47, er afkræftelig.
- 49 Denne retspraksis indebærer i øvrigt ikke, at Kommissionen er forpligtet til udelukkende at lægge den nævnte formodning til grund. Intet hindrer således denne institution i fastslå et moderselskabs faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse på sit datterselskab med andre beviser eller gennem en kombination af sådanne beviser og den nævnte formodning.
- 50 Som Retten i det foreliggende tilfælde fastslog i den appellerede doms præmis 134-147, fremgår det af den anfægtede beslutning og blev bekræftet af Kommissionen under sagen for Retten i Første Instans, at denne institution for vurderingen af moderselskabernes faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse på datterselskaberne havde besluttet kun at gøre moderselskaberne ansvarlige, når beviser bekræftede den formodning om faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse på datterselskaber,

der følger af kontrollen over hele disse datterselskabers kapital (den såkaldte »dobbelt grundlag«-metode), og at Kommissionen derfor havde afstået fra kun at anvende formodningen om en bestemmende indflydelse.

- 51 Det er endvidere ubestridt, at denne fremgangsmåde var begrundet i, at Kommissionen på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, henset til gældende retspraksis var i tvivl om, hvorvidt et moderselskabs fulde kontrol over hele datterselskabets kapital i sig selv var tilstrækkelig til at anvende formodningen, selv om den ikke var blevet afkræftet, og om den nævnte kontrol således var tilstrækkelig med henblik på at godtgøre et moderselskabs faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse på sit datterselskab.
- 52 Følgelig må det for det første fastslås, at det var med rette, at Kommissionen for at fastslå de pågældende moderselskabers ansvar valgte en af de metoder, som den – når henses til, hvad der er blevet fastslået i denne doms præmis 49 – lovligt kan lægge til grund med henblik på vurderingen af, om der er tale om en sådan bestemmende indflydelse.
- 53 For det andet konstaterede Retten i den appellerede doms præmis 155 med rette, at Kommissionen ved at vælge denne metode for at afgøre, om moderselskaberne kunne gøres ansvarlige for det pågældende kartel, pålagde sig selv en mere bindende bevisbyrde for den faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse end den, der i princippet ansås for tilstrækkeligt, henset til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 46 og 47.
- 54 Retten konstaterede imidlertid i den appellerede doms præmis 195-197 og præmis 218 og 219, at ingen af beviserne i den anfægtede beslutning kunne bekræfte formodningen om, at TCLT faktisk udøvede en bestemmende indflydelse på WWTE, og at manglen på sådanne forhold havde foranlediget Kommissionen til i overensstemmelse med den valgte metode at undlade at gøre moderselskaberne Intabex, Universal og Universal Leaf ansvarlige.
- 55 På grundlag af disse konstateringer fandt Retten, at Kommissionen ikke kunne gøre TCLT solidarisk ansvarlig for betalingen af den pågældende bøde uden at forskelsbehandle selskabet i forhold til Intabex og i forhold til Universal og Universal Leaf.
- 56 Det skal fremhæves, at Kommissionen i sin appel ikke bestrider disse konstateringer. Kommissionen bestrider derfor ikke den omstændighed, at den har anvendt den valgte metode, dvs. »det dobbelt grundlag«-metoden, på alle de moderselskaber, hvis datterselskaber deltog i det pågældende kartel, bortset fra TCLT, for hvilket selskab de kriterier, som denne metode hviler på, ikke var opfyldt i den anfægtede beslutning. Det følger heraf, at Kommissionen pålagde dette selskab ansvaret alene på baggrund af den pågældende formodning.
- 57 I den appellerede doms præmis 156 og 157 fandt Retten, at ligebehandlingsprincippet kræver, at Kommissionen, når den vedtager en metode som i den foreliggende sag for at afgøre, om der er grundlag for at gøre de moderselskaber, hvis datterselskaber har deltaget i det samme kartel, ansvarlige, med henblik herpå bør basere sig på de samme kriterier i forhold til alle moderselskaberne, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.
- 58 I denne henseende følger det af Domstolens faste praksis, at der med hensyn til bødens størrelse ikke kan udøves forskelsbehandling af de virksomheder, der har deltaget i en aftale eller samordnet praksis i strid med artikel 81, stk. 1 EF (jf. i denne retning domme af 16.11.2000, sag C-280/98 P, Weig mod Kommissionen, Sml. I, s. 9757, præmis 63-68, og sag C-291/98 P, Sarrió mod Kommissionen, Sml. I, 9991, præmis 97-100).
- 59 Da den omstændighed, at et moderselskab tilregnes ansvaret for en overtrædelse begået af et datterselskab i overensstemmelse med den af Kommissionen vedtagne beregningsmetode, kan have betydelig indflydelse på det bødebeløb, som disse selskaber kan blive pålagt solidarisk, var det med

føje, at Retten i den appellerede doms præmis 156 fastslog, at samme logik finder anvendelse, når Kommissionen for et kartel – og inden for de rammer, der er fastsat af retspraksis – vedtager en bestemt metode for fastlæggelsen af ansvaret for de moderselskaber, som er omfattet af deres datterselskabers overtrædelser.

- 60 Hvad angår nærværende sag skal det i modsætning til det af Kommissionen anførte præciseres, at Rettens vurdering ikke bygger på, at de faktiske situationer for TCLT på den ene side, og Intabex, Universal og Universal Leaf på den anden side, er ensartede, men på, at de nævnte selskabers situationer er sammenlignelige i forhold til både kravene til det bevis, som Kommissionen fandt at kunne kræve for det pågældende kartel med henblik på at fastslå tilstedeværelsen af moderselskabernes faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse på deres datterselskaber, og i forhold til beviserne i den anfægtede beslutning.
- 61 Det følger heraf, at det var med føje, at Retten konstaterede tilstedeværelsen af en forskelsbehandling, der førte den til at annullere den anfægtede beslutning delvist.
- 62 Denne konstatering drages i modsætning til det af Kommissionen anførte ikke i tvivl af hensyn til legalitetsprincippet.
- 63 Som generaladvokaten således har anført i punkt 64 i forslaget til afgørelse, kan Kommissionen, idet den vedtog en metode, der er forenelig med Domstolens praksis vedrørende bestemmende indflydelse, ikke have begået nogen ulovlighed, således at legalitetsprincippet ikke i det foreliggende tilfælde kunne fjerne Kommissionens forpligtelse til at overholde ligebehandlingsprincippet.
- 64 Hvad endelig angår den påståede mangelfulde begrundelse i den appellerede dom skal det indledningsvis bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at den pligt til at begrunde domme, der påhviler Retten i medfør af artikel 36 og artikel 53, stk. 1, i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, ikke pålægger den at foretage en udtømmende gennemgang af hvert enkelt af de argumenter, der er fremført af parterne i sagen. Begrundelsen kan således fremgå indirekte, forudsat at de berørte får kendskab til de grunde, som den appellerede dom hviler på, og at Domstolen råder over de til udøvelse af sin prøvelsesret nødvendige oplysninger under en appelsag (dom af 16.12.2010, sag C-480/09 P, AceaElectrabel Produzione mod Kommissionen, Sml. I, s. 13355, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).
- 65 Dels fremgår det af den appellerede doms præmis 113, at Retten i nærværende sag redegjorde for den af Kommissionen fremførte argumentation i første instans. Dels fremgår det af henholdsvis præmis 156 og 157 samt præmis 218 og 219 i den nævnte dom, at Retten indirekte afviste denne argumentation. Retten fandt nemlig, at idet Kommissionen vedtog en metode, der er forenelig med Domstolens praksis vedrørende bestemmende indflydelse, kan den ikke have begået nogen ulovlighed, således at legalitetsprincippet ikke i det foreliggende tilfælde kunne fjerne Kommissionens forpligtelse til at overholde ligebehandlingsprincippet.
- 66 Idet de nævnte præmisser i den appellerede dom desuden gør det muligt for de berørte parter at få kendskab til de grunde, som dommen hviler på, og Domstolen råder over de til udøvelse af sin prøvelsesret nødvendige oplysninger under nærværende appelsag, er den nævnte dom i modsætning til, hvad Kommissionen har anført, ikke behæftet med nogen begrundelsesmangel.
- 67 Under disse omstændigheder bør det første og andet anbringende, som Kommissionen har fremført til støtte for appellen, forkastes.

2. Kommissionens tredje appelanbringende om en tilsidesættelse af retten til en kontradiktorisk procedure og en fejlagtig fortolkning af begrundelsespligten

a) Parternes argumenter

- 68 Kommissionen har gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 196 at fastslå, at Kommissionen ikke var berettiget til at støtte sig til de faktuelle forskelle mellem TCLT på den ene side og Intabex og Universal på den anden side, fordi disse forskelle ikke var indeholdt i den anfægtede beslutning. Kommissionen er nemlig af den opfattelse, at den har redegjort for disse forskelle i svarskriftet til Retten.
- 69 Når henses til, at begrundelsespligten ikke kræver en begrundelse for, at den pågældende retsakt ikke blev rettet til visse tredjeparter, er Kommissionen af den opfattelse, at den ikke i den anfægtede beslutning var forpligtet til at angive de grunde, som foranledigede den til ikke at rette beslutningen til Intabex og Universal, eller i beslutningen at begrunde, hvorfor disse selskaber angiveligt blev behandlet forskelligt.
- 70 Kommissionen understreger, at TCLT hverken havde påberåbt sig en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet under den administrative procedure eller under denne fremført, at selskabets interesse i WWTE udelukkende havde finansiell karakter. Som følge heraf havde Kommissionen først kunnet afvise argumentet om en påstået forskelsbehandling for første gang i svarskriftet til Retten.
- 71 På denne baggrund forhindrede Rettens fremgangsmåde Kommissionen i at forsvare sig mod en påstand om forskelsbehandling. Sidstnævnte mener således, at den er berettiget til at støtte sig til ethvert forhold, den finder nødvendigt for sit forsvar, når et argument fremsættes for Retten for første gang. Navnlig er Kommissionen i henhold til retspraksis ikke forpligtet til i sine beslutninger at anføre samtlige argumenter, som den eventuelt senere vil påberåbe sig til imødegåelse af de anbringender om ulovlighed, som måtte blive fremført mod dens retsakter.

b) Domstolens bemærkninger

- 72 Det bemærkes, at den begrundelse, som kræves i henhold til artikel 296 EF, skal tilpasses karakteren af den pågældende retsakt og klart og utvetydigt angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt den anfægtede retsakt, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at den kompetente ret kan udøve sin prøvelsesret (dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 147).
- 73 Inden for rammerne af de individuelle beslutninger fremgår det således af Domstolens faste praksis, at forpligtelsen til at begrunde en individuel beslutning har til formål, ud over at gøre det muligt at udøve en retslig kontrol, at give den berørte part oplysninger, der er tilstrækkelige til at afgøre, om beslutningen muligvis er behæftet med en sådan mangel, at dens gyldighed kan anfægtes (dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 148).
- 74 Begrundelsen skal derfor principielt meddeles den berørte part samtidig med den beslutning, der er bebyrdende for parten. Manglen på begrundelse kan ikke afhjælpes gennem den omstændighed, at den berørte part erfarer grundene til afgørelsen under sagen for Unionens retsinstanser (dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 149 og den deri nævnte retspraksis).
- 75 Når en beslutning om anvendelse af EU's konkurrenceregler især er rettet til en flerhed af adressater og vedrører, hvem der bærer ansvaret for overtrædelsen, skal den indeholde en tilstrækkelig begrundelse i forhold til hver af adressaterne, navnlig i forhold til de af dem, som i henhold til beslutningen skal

bære byrden ved overtrædelsen. I forhold til et moderselskab, der holdes ansvarligt for sit datterselskabs ulovlige adfærd, skal en sådan beslutning i princippet således indeholde en detaljeret redegørelse for, hvorfor det pågældende selskab kan gøres ansvarligt for overtrædelsen.

- 76 I det foreliggende tilfælde skal det bemærkes, at Retten indledningsvis fastslog, at Kommissionen, som det fremgår af den anfægtede beslutning, havde besluttet kun at gøre hvert af de omhandlede moderselskaber ansvarlige, hvis tilstrækkelige beviser i hvert enkelt individuelle tilfælde bekræftede den formodning om faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse, som følger af ejerskabet af den samlede kapital i deres respektive datterselskaber. Dernæst fastslog Retten, at den nævnte beslutning for så vidt angår TCLT ikke henviser til noget bevis, som bekræfter denne formodning, og endelig fastslog den, at manglen på sådanne forhold foranledigede Kommissionen til at undlade at gøre moderselskaberne Intabex, Universal og Universal Leaf ansvarlige.
- 77 Ved derfor i den appellerede doms præmis 196 at fastslå, at en omstændighed, der for første gang blev gjort gældende af Kommissionen i svarskriftet til Retten, ikke kan tages i betragtning, begik sidstnævnte ikke nogen retlig fejl.
- 78 Ved denne anvendelse af den relevante retspraksis har Retten heller ikke pålagt Kommissionen nogen forpligtelse til at begrunde den omstændighed, at den anfægtede beslutning ikke blev rettet til visse tredjeparter, eller til at anføre samtlige relevante argumenter, der kunne fremføres. Retten begrænsede sig således i det væsentlige til i den appellerede doms præmis 195 at fastslå, at der foreligger en mangelfuld begrundelse af den anfægtede beslutning hvad angår de kriterier, som Kommissionen havde pålagt sig selv, og i dommens præmis 196, at det var umuligt for Kommissionen under retsforhandlingerne at afhjælpe en sådan mangel.
- 79 Det var med således med føje, at Retten fastslog, at Kommissionens ret til forsvar ikke omfatter sidstnævntes mulighed for at forsvare lovligheden af den anfægtede beslutning mod påstande om forskelsbehandling ved under retsforhandlingerne at fremlægge beviser, der har til formål at påvise et moderselskabs ansvar, men som ikke fremgår af denne beslutning.
- 80 Det følger heraf, at det tredje anbringende, som Kommissionen har fremført til støtte for appellen, bør forkastes.

3. Kommissionens fjerde appelanbringende om en urigtig anvendelse af ligebehandlingsprincippet

a) Parternes argumenter

- 81 Det er Kommissionens opfattelse, at i modsætning til, hvad Retten har fastslået, er de faktiske situationer for Intabex og Universal på den ene side og TCLT på den anden side ikke identiske, således at der ikke kunne konstateres nogen overtrædelse af ligebehandlingsprincippet.
- 82 Kommissionen anfører dels, at TCLT i modsætning til Intabex ikke var et mellemstillet selskab af udelukkende finansiell karakter, men WWTE's største kunde. Dette begrundes både anvendelsen af formodningen om en faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse og konstateringen af, at denne ikke blev afkræftet af TCLT.
- 83 Dels har Kommissionen gjort gældende, at de grunde, der foranledigede Retten til at finde, at Universal befandt sig i samme situation som TCLT, ikke er nærmere angivet i den appellerede dom. Da Retten ikke har behandlet de begrundelser, som Kommissionen har påberåbt sig med henblik på at sondre mellem TCLT's situation og Universals situation, er den appellerede dom behæftet med en begrundelsesmangel.

b) Domstolens bemærkninger

- 84 Det følger af artikel 256 TEUF og artikel 58, stk. 1, i statuten for Domstolen, at det alene er Retten, der er kompetent til dels at fastlægge de faktiske omstændigheder i sagen, når bortses fra tilfælde, hvor den indholdsmæssige urigtighed af dens konstateringer følger af akterne i den sag, den har behandlet, dels at tage stilling til disse faktiske omstændigheder. Når Retten har fastlagt eller vurderet de faktiske omstændigheder, har Domstolen i henhold til artikel 256 EF kompetence til at gennemføre en kontrol med den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser, Retten har draget (dom af 6.4.2006, sag C-551/03 P, General Motors mod Kommissionen, Sml. I, s. 3173, præmis 51, og af 29.3.2011, sag C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta mod Kommissionen, Sml. I, s. 2359, præmis 179).
- 85 Domstolen har også præciseret, at bedømmelsen af de faktiske omstændigheder ikke, medmindre der er tale om en forvanskning af de for Retten fremlagte beviser, udgør et retsspørgsmål, der er undergivet Domstolens prøvelsesret (dom af 18.5.2006, sag C-397/03 P, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. I, s. 4429, præmis 85, og dommen i sagen ThyssenKrupp Nirosta mod Kommissionen, præmis 180).
- 86 I det foreliggende tilfælde må det dog fastslås, at Kommissionen med sin argumentation om, at Universal og Intabexs faktuelle situation på den ene side og TCLT's på den anden side ikke er identiske, har anmodet Domstolen om at undersøge vurderinger af faktisk art, som Retten har foretaget.
- 87 Som det desuden er fastslået i nærværende doms præmis 60, bygger Rettens vurdering ikke på en sammenligning mellem de nævnte selskabers faktuelle situationer, men på sammenligneligheden af deres situation hvad angår kravene til det bevis, som Kommissionen fandt at kunne kræve, og beviserne i den anfægtede beslutning.
- 88 Som generaladvokaten i øvrigt har anført i punkt 134 i forslaget til afgørelse, er klagepunktet om en påstået mangelfuld begrundelse med hensyn til sammenligneligheden af TCLT og Universals respektive situationer uden betydning, da den appellerede dom i tilstrækkelig grad angiver de grunde, der foranledigede Retten til at finde, at TCLT og Intabex befinder sig i en tilsvarende situation. Da Retten således fastslog, at Kommissionen uden begrundelse havde behandlet TCLT anderledes end Intabex, påviste den allerede i tilstrækkelig grad, at der forelå den forskelsbehandling, som den lagde til grund.
- 89 Under disse omstændigheder kan det fjerde anbringende, som Kommissionen har fremført til støtte for appellen, ikke tages til følge, og appellen skal derfor forkastes i det hele.

B – AOI og SCTC's appel

- 90 AOI et SCTC har fremsat tre anbringender til støtte for deres appel vedrørende henholdsvis tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, tilsidesættelse af artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement samt af retten til forsvar og endelig tilsidesættelse af artikel 20 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), som knæsætter ligebehandlingsprincippet. I tilfælde af annullation har AOI og SCTC nedlagt påstand om en nedsættelse af den bøde, de er blevet pålagt.

1. Det første anbringende om tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003

91 Det første anbringende har to led, hvoraf det første vedrører den omstændighed, at WWTE's moderselskaber ikke under den første periode, dvs. inden den 5. maj 1998, var i stand til at udøve en bestemmende indflydelse på deres datterselskab, og det andet vedrører det forhold, at den appellerede dom fratager AOI og SCTC visse af deres grundlæggende rettigheder.

a) Det første anbringendes første led om SCC og SCTC's manglende bestemmende indflydelse på WWTE

i) Parternes argumenter

92 For det første foreholder AOI og SCTC Retten at have bekræftet, at de under den første periode var i stand til at udøve en bestemmende indflydelse på WWTE's adfærd. SCC ejede i denne periode med TCLT som mellemstillet selskab kun 66% af WWTE's kapital. Beslutninger på sidstnævntes generalforsamling kunne kun træffes med et flertal på 75% af selskabets kapital.

93 Selv om begrebet om bestemmende indflydelse som omhandlet i Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser (EUT L 24, s. 1) er et negativt begreb, og denne indflydelse derfor er opnået, når en aktionær kan blokere en handling, gør et sådant begreb det efter AOI og SCTC's opfattelse ikke muligt at fastslå et ansvar i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, der indebærer, at pålæggelse af ansvar kun kan ske for moderselskabets aktive handlinger i forhold til datterselskaberne.

94 AOI og SCTC foreholder i øvrigt Retten at have udtalt, at hvis selskaberne faktisk udøvede en bestemmende indflydelse på WWTE's adfærd, ville dette nødvendigvis indebære, at de var i stand til at udøve en sådan indflydelse. Disse to kriterier, dvs. dels kriteriet om evnen til at udøve en bestemmende indflydelse, dels kriteriet om den faktiske udøvelse af en sådan indflydelse, er således uafhængige af hinanden.

95 AOI og SCTC har understreget, at de beviser, som Kommissionen har fremlagt, ikke har godtgjort, at SCC gav WWTE instrukser, men kun, at SCC havde kendskab til den pågældende praksis. Dette kendskab beviser imidlertid ikke i sig selv, at SCC udøvede eller kunne udøve en sådan bestemmende indflydelse på WWTE's adfærd.

96 Det er endelig AOI og SCTC's opfattelse, at når det ikke er fastslået, at TCLT har et solidarisk ansvar, var SCC's indirekte og negative kontrol af WWTE ikke tilstrækkelig til at tilregne SCC ansvaret for WWTE's adfærd.

97 AOI og SCTC har for det andet gjort gældende, at Retten har foretaget en urigtig anvendelse af begrebet en enkelt virksomhed. Hvis økonomiske, organisatoriske og juridiske forbindelser forbandt WWTE, SCC og mindretsaktionæren, skulle den enkelte virksomhed efter AOI og SCTC's opfattelse omfatte samtlige selskaber. Idet SCC under den første periode ikke alene kunne udøve en bestemmende indflydelse på WWTE, kunne sidstnævnte og SCC ikke alene betragtes som en enkelt økonomisk enhed.

98 AOI og SCTC har præciseret, at Kommissionen ikke har henvist til den indflydelse, som mindretsaktionæren kunne udøve, og at Retten hvad angår sidstnævnte ikke undersøgte, om denne var i stand til at udøve en indflydelse på WWTE. Følgelig er der ingen omstændigheder, der berettiger, at SCC tilregnes det fulde ansvar for WWTE's adfærd.

99 Kommissionen har påstået det første anbringendes første led forkastet. Kommissionen har særligt anført, at AOI og SCTC's argument om, at ansvaret for et datterselskabs overtrædelse i tilfælde af fælles kontrol skal pålægges de to aktionærer, der udøver den fælles kontrol, ikke er blevet gjort gældende i første instans, og at den derfor mener, at dette argument må forkastes.

ii) Domstolens bemærkninger

100 Hvad indledningsvis angår Kommissionens afvisningsindsigelse for så vidt angår AOI og SCTC's argument om en urigtig anvendelse af begrebet en enkelt virksomhed må den forkastes, eftersom dette argument kan anses for en udbygning af den argumentation, der tidligere blev fremført for Retten, og som den appellerede doms præmis 56 og 57 redegør for.

101 Med hensyn til realiteten har Domstolen fastslået, at to indbyrdes uafhængige moderselskabers fælles udøvelse af kontrol over deres datterselskab i princippet ikke er til hinder for Kommissionens konstatering af en økonomisk enhed mellem et af disse moderselskaber og det pågældende datterselskab, og dette gælder også, selv om dette moderselskab råder over en mindre væsentlig del af datterselskabets kapital end det andet moderselskab (jf. i denne retning dommen i sagen AceaElectrabel Produzione mod Kommissionen, præmis 64). På denne baggrund gælder det så meget desto mere, at et moderselskab og dets datterselskab, som selv er moderselskab for det selskab, der har begået en overtrædelse, begge kan anses for at udgøre en økonomisk enhed med sidstnævnte selskab.

102 Som det desuden er anført i denne doms præmis 42-44, kan Kommissionen rette en beslutning, hvorved der pålægges en bøde, til moderselskabet for et datterselskab, som har deltaget i en overtrædelse af artikel 81 EF, uden at der kræves en konstatering af, at dette moderselskab var direkte impliceret i overtrædelsen, forudsat at denne faktisk har udøvet en bestemmende indflydelse på dette datterselskabs handelspolitik.

103 Det følger heraf, at den blotte omstændighed, at SCC og SCTC i den relevante periode kun udøvede en fælles kontrol over WWTE, ikke er til hinder for konstateringen af en økonomisk enhed mellem disse selskaber, forudsat at det kan fastslås, at SCC og SCTC faktisk udøvede en bestemmende indflydelse på WWTE's handelspolitik.

104 I denne forbindelse bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 172-193 udførligt undersøgte de beviser, som Kommissionen støttede sig på, inden den i den samme doms præmis 194 konkluderede, at disse beviser i tilstrækkelig grad godtgør den faktiske udøvelse af en sådan bestemmende indflydelse.

105 Henset til bl.a. de forhold, der er undersøgt i den appellerede doms præmis 182-186, som vedrører den indflydelse, som SCTC udøvede på WWTE, er betragtningerne i den appellerede doms præmis 172-194 for det første ikke behæftet med nogen retlig fejl, ligesom de for det andet med føje kunne føre til, at Retten i modsætning til det af AOI og SCTC anførte konstaterede, at der forelå faktisk udøvelse af en sådan bestemmende indflydelse.

106 På baggrund af det ovenfor anførte må første led af AOI og SCTC's første appelanbringende forkastes.

b) Det første anbringendes andet led om en tilsidesættelse af grundlæggende rettigheder

i) Parternes argumenter

- 107 Det er AOI og SCTC's opfattelse, at den appellerede dom tilsidesætter visse af deres grundlæggende rettigheder, nemlig uskyldsformodningsprincippet, legalitetsprincippet og princippet om individuel skyld og strafudmåling i chartrets artikel 48 og 49. Ikrafttrædelsen af chartret har efter AOI og SCTC's opfattelse en direkte indvirkning i det foreliggende tilfælde, idet de nævnte principper nu har den samme værdi som den primære ret.
- 108 AOI og SCTC har anført, at en formodning om skyld i overensstemmelse med de nævnte grundlæggende rettigheder i princippet er forbudt og kun bør tillades under særlige omstændigheder. Retten anvendte imidlertid den formodning om en faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse, som følger af, at datterselskabet er helejet, uden at der i det foreliggende tilfælde var tale om særlige omstændigheder. Desuden er de bøder, de blev pålagt, betydelige, og ikke minimumsbøder.
- 109 Kommissionen mener, at det første anbringendes andet led til støtte for appellen bør afvises, idet den navnlig gør gældende, at det er baseret på nye argumenter.

ii) Domstolens bemærkninger

- 110 Som Kommissionen med rette har gjort gældende, fremførte AOI og SCTC ikke i deres stævninger under sagen i første instans de argumenter, der er blevet fremført inden for rammerne af det første anbringendes andet led i deres appel.
- 111 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at en parts adgang til først for Domstolen at fremføre et anbringende, der ikke er blevet fremført for Retten, er ensbetydende med en adgang til at forelægge Domstolen en mere omfattende tvist end den, der blev forelagt Retten. Under en appel har Domstolen i princippet kun kompetence til at tage stilling til Rettens bedømmelse af de anbringender, der er blevet behandlet for den (dommen i sagen *AceaElectrabel Produzione* mod Kommissionen, præmis 113 og den deri nævnte retspraksis).
- 112 Det første anbringendes andet led må herefter afvises.
- 113 Den argumentation, der er redegjort for i denne doms præmis 108, savner under alle omstændigheder ethvert grundlag, henset til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 46 og 47.
- 114 Følgelig bør det første anbringende forkastes i sin helhed.

2. AOI og SCTC's andet appelanbringende om tilsidesættelse af retten til forsvar og artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement

a) Parternes argumenter

- 115 For det første har AOI og SCTC anført, at Retten har tilsidesat deres ret til forsvar, idet den på egne vegne i strid med artikel 48, stk. 2, i sit procesreglement overtog et nyt argument, som Kommissionen havde fremført i sit svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten.
- 116 I det nævnte svar trak Kommissionen således sine tidligere udtalelser om, at det under den administrative procedure lykkedes Universal og Universal Leaf at afkræfte den formodning om en faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse, som følger af, at Deltafina er helejet, tilbage, og anførte for første gang, at den havde valgt ikke udelukkende at lægge vægt på denne formodning, men

at påvise ansvaret på et dobbelt grundlag og ligeledes under hensyntagen til yderligere beviser, som den påstod den manglede med hensyn til moderselskaberne Universal og Universal Leaf. AOI og SCTC fik imidlertid ikke mulighed for i de skriftlige indlæg at imødegå argumentet vedrørende det nævnte dobbelte grundlag.

- 117 For det andet understreger AOI og SCTC, at Kommissionen efter fast retspraksis er forpligtet til at følge argumentationen i den anfægtede beslutning og ikke kan begrunde beslutningen efterfølgende for Unionens retsinstanser. Et sådant krav finder så meget desto mere anvendelse i forhold til Retten.
- 118 AOI og SCTC har gjort gældende, at 371.-373. betragtning til den anfægtede beslutning ikke indeholder nogen henvisning til kriteriet om det dobbelte grundlag, som Retten har anvendt. Retten fastsatte derfor den metode, som angiveligt blev anvendt af Kommissionen, ved efterfølgende at udlede den af denne beslutnings sammenhæng. Begrundelsen for, at Kommissionen udtaler sig på en tvetydig måde i den nævnte beslutning, berettiger under alle omstændigheder ikke Retten til at afhjælpe manglerne i Kommissionens argumentation eller drage slutninger efterfølgende.
- 119 Kommissionen mener, at det andet appelanbringende bør afvises, fordi et argument, der er baseret på den omstændighed, at der for Retten er begået rettergangsfejl, kan kun behandles under en appel, hvis denne fejl har skadet sagsøgerens interesser. AOI og SCTC har imidlertid ikke påvist, at deres interesser er blevet skadet. Kommissionen har desuden anført, at anbringendet ikke er relevant.

b) Domstolens bemærkninger

- 120 Indledningsvis må Kommissionens argumentation om, at dette anbringende bør afvises, forkastes. Som generaladvokaten således har anført i punkt 187 og 188 i forslaget til afgørelse, vedrører AOI og SCTC's argumenter en tilsidesættelse af retten til forsvar. En sådan tilsidesættelse er således, hvis den måtte være korrekt, i stand til at medføre ophævelsen af den appellerede dom.
- 121 Hvad angår realiteten må det imidlertid uden videre konstateres, at Retten i modsætning til det af AOI og SCTC anførte ikke byggede sin vurdering på et nyt argument, som Kommissionen havde fremført under retsforhandlingerne, men på sin egen fortolkning af den anfægtede beslutning som helhed, således som det fremgår af den appellerede doms præmis 141 ff. Navnlig fremgår det af dommens præmis 147, at Retten kun tog hensyn til Kommissionens udtalelser under retsforhandlingerne med henblik på at understøtte sin egen fortolkning af beslutningen.
- 122 Følgelig må AOI og SCTC's argument om, at Retten ikke undersøgte argumentationen i den anfægtede beslutning, men på egne vegne overtog et nyt argument, som Kommissionen havde fremført under retsforhandlingerne, for det første forkastes.
- 123 For det andet er AOI og SCTC's argument om en tilsidesættelse af artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement, således som Kommissionen med rette har gjort gældende, ikke relevant. Denne bestemmelse kan under alle omstændigheder i modsætning til, hvad de gør gældende, ikke fortolkes således, at den skulle have til formål at begrænse Rettens skønsbeføjelse, således at denne er forhindret i at anlægge en given fortolkning af en beslutning, fordi den samme fortolkning blev foreslået for sent af en af parterne i en retssag. AOI og SCTC havde endvidere lejlighed til under retsmødet i første instans at tage stilling til Kommissionens udtalelser.
- 124 Det følger heraf, at det andet anbringende til støtte for appellen bør forkastes.

3. AOI og SCTC's tredje appelanbringende om en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet

a) Parternes argumenter

- 125 AOI og SCTC har for det første gjort gældende, at kriteriet om det dobbelte grundlag, som Retten anvendte til at fastslå den faktiske udøvelse af en bestemmende indflydelse og således pålægge moderselskaberne ansvaret for den adfærd, der er udøvet af deres 100% kontrollerede datterselskaber, indeholder tre retlige fejl.
- 126 For det første giver denne metode anledning til forskelsbehandling af selskaber på grundlag af holdbarheden af deres argumentation under sagen. Ved, som en sikkerhedsforanstaltning, at anvende en metode, som screener de tilfælde, hvor den pågældende formodning afkræftes, alt efter tilgængeligheden af yderligere beviser, handlede Kommissionen spekulativt og forskelsbehandlede de selskaber, der henvises til i den anfægtede beslutning, i forhold til dem, som beslutningen ikke vedrører.
- 127 Det er for det andet AOI og SCTC's opfattelse, at Retten begik en retlig fejl ved at antage, at Kommissionen havde skærpet beviskravet, idet Retten ikke erklærede, at Kommissionen havde betinget anvendelsen af afkræftelsen af den pågældende formodning af yderligere indicier. Kommissionen kunne således have anvendt denne formodning uden at ty til et andet grundlag som begrundelse for, at der forelå faktisk udøvelse af en bestemmende indflydelse.
- 128 AOI og SCTC har for det tredje gjort gældende, at Kommissionen i 376. betragtning til den anfægtede beslutning udelukkede Universal og Universal Leafs ansvar, fordi sagens akter intet indeholdt om sidstnævntes faktiske deltagelse i overtrædelsen. Idet Kommissionen imidlertid aldrig har hævdet, at SCC eller SCTC faktisk deltog i den af WWTE begåede overtrædelse, men ikke desto mindre pålagde dem ansvaret, anvendte den andre kriterier på dem og tilsidesatte derfor ligebehandlingsprincippet.
- 129 AOI og SCTC har for det andet påberåbt sig en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet ved anvendelsen af metoden for tilregnelser af ansvaret for overtrædelsen.
- 130 Dels undlod Retten at undersøge, om der eksisterede en enkelt økonomisk enhed mellem Deltafina, Universal og Universal Leaf. Efter AOI og SCTC's opfattelse kunne Retten derfor ikke fastslå, om AOI og SCTC er blevet forskelsbehandlet i forhold til Deltafina, Universal og Universal Leaf. Endvidere fremgår det af sagsakterne, at Universal havde meddelt Kommissionen, at den støttede Taes – som er Universals datterselskab – og dennes beslutning om at samarbejde, og at to datterselskaber havde deltaget i denne praksis, hvilket kan tyde på, at der udøves en bestemmende indflydelse på disse datterselskaber.
- 131 Dels har AOI og SCTC anført, at SCC og SCTC's situation fuldt ud lignede den situation, som Universal og Universal Leaf befandt sig i, idet alle disse selskaber ejede 100% af aktierne i deres respektive datterselskaber. Idet Retten delvist annullerede den anfægtede beslutning, for så vidt som den vedrørte TCLT, burde den ligeledes have annulleret, at SCC og SCTC blev pålagt ansvaret for overtrædelsen, med henblik på at undgå forskelsbehandling i forhold til Universal og Universal Leaf.

b) Domstolens bemærkninger

- 132 Hvad for det første angår kriteriet om det dobbelte grundlag, som ifølge Rettens konstateringer blev anvendt af Kommissionen for at fastslå ansvaret for de moderselskaber, hvis datterselskaber deltog i det kartel, der var genstand for den anfægtede beslutning, skal det bemærkes, at Retten har udledt, at Kommissionen anvendte denne fremgangsmåde, ved at foretage en udførlig undersøgelse af denne beslutning, og at denne undersøgelse ikke er behæftet med nogen retlig fejl, således som det er blevet fastslået i denne doms præmis 121.

- 133 Det er navnlig med føje, at Retten med sin fortolkning afviste den af AOI og SCTC foreslåede udlægning af 376. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter det skyldtes, at der ikke forelå forhold, der tydede på Universal Leaf og Universals faktiske deltagelse i overtrædelsen, at Kommissionen ikke pålagde disse selskaber ansvaret, da en sådan udlægning er i strid med en samlet udlægning af beslutningen, navnlig med beslutningens 18., 376., 384., 391., 392., 397., 399. og 400. betragtning, som i øvrigt alle blev undersøgt af Retten i den appellerede doms præmis 133 ff.
- 134 Det blev i øvrigt fastslået i denne doms præmis 51-53, at henset til Kommissionens tvivl om lovligheden af en beslutning, der alene lægger en ikke tilbagevist formodning om bestemmende indflydelse til grund, kunne Retten i det foreliggende tilfælde fastslå, at Kommissionen havde ret til at fastsætte en mere bindende bevisbyrde for sig selv end den, der i princippet ansås for tilstrækkeligt, henset til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 46 og 47.
- 135 Det skal i præciseres, at kriteriet om det dobbelte grundlag, som Retten har anvendt, er et objektive kriterium, eftersom det alene kræver beviser, der kan bekræfte den formodning om det pågældende moderselskabs udøvelse af en bestemmende indflydelse på sit datterselskab, som følger af ejerskabet af den samlede kapital i sidstnævnte. I modsætning til det af AOI og SCTC anførte, er dette kriterium således ikke baseret på holdbarheden af den respektive argumentation fremført af de af den anfægtede beslutning omfattede selskaber.
- 136 Hvad for det andet angår anvendelsen i det foreliggende tilfælde af kriteriet om det dobbelte grundlag, bemærkes, at AOI og SCTC med deres argumentation i det væsentlige har gjort gældende, at Retten skulle have undersøgt, om der eksisterede en enkelt økonomisk enhed mellem Deltafina, Universal og Universal Leaf, og at Retten i bekræftende fald burde have annulleret den anfægtede beslutning, for så vidt som den vedrører SCC og SCTC, da sidstnævnte blev forskelsbehandlet i forhold til Universal og Universal Leaf.
- 137 Det er herved tilstrækkeligt at bemærke, at Retten med føje udtalte i den appellerede doms præmis 141-147, at Kommissionen anvendte det samme kriterium på alle moderselskaberne, og at den, undtagen i TCLT's tilfælde, eventuelt pålagde de nævnte selskaber ansvaret afhængig af, om der var beviser, der kunne bekræfte den formodning om sidstnævntes udøvelse af en bestemmende indflydelse, som følger af moderselskabernes ejerskab af den samlede kapital i deres respektive datterselskaber.
- 138 Da AOI og SCTC under disse omstændigheder ikke har ført bevis for nogen tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, bør det tredje anbringende til støtte for appellen forkastes.

4. Påstanden om nedsættelsen af bøden

- 139 AOI og SCTC mener, at den bøde, der er pålagt AOI og SCTC, bør nedsættes, såfremt den anfægtede beslutning annulleres.
- 140 Da der på grundlag af det anførte ikke er grundlag for at annullere den anfægtede beslutning, bør påstanden om nedsættelse den bøde, der er pålagt AOI og SCTC, som i øvrigt ikke er blevet fremført for Retten, under alle omstændigheder forkastes.
- 141 Da ingen af de anbringender, som AOI og SCTC har fremført til støtte for deres appel, kan tages til følge, bør appellen forkastes.

V – Sagens omkostninger

- 142 I henhold til Domstolens procesreglements artikel 69, stk. 2, som ifølge procesreglementets artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.
- 143 Da AOI og SCTC har tabt appelsagen C-628/10 P, og Kommissionen har nedlagt påstand om, at de tilpligtes at betale sagens omkostninger, bør de pålægges at betale omkostningerne i forbindelse med denne appelsag.
- 144 Da Kommissionen har tabt appelsagen C-14/11 P, og AOI og SCTC har nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger, bør Kommissionen pålægges at betale omkostningerne i forbindelse med denne appelsag.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Store Afdeling):

- 1) **Appellerne forkastes.**
- 2) **Alliance One International Inc. og Standard Commercial Tobacco Company Co. Inc. bærer deres egne omkostninger og betaler Europa-Kommissionens omkostninger i forbindelse med appelsagen C-628/10 P.**
- 3) **Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler omkostningerne afholdt af Alliance One International Inc., Standard Commercial Tobacco Company Co. Inc. og Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd i forbindelse med appelsagen C-14/11 P.**

Underskrifter